

Dạy và học kỹ năng nghe tiếng Pháp của sinh viên chuyên Anh khoa Ngoại ngữ Trường Đại học An Giang thực trạng và giải pháp

Huỳnh Lê Thiên Trúc*

* Trường Đại học An Giang, Đại học Quốc gia TP HCM

Received: 10/01/2024; Accepted: 18/01/2024; Published: 22/01/2024

Abstract: This study aims to introduce and analyze the teaching and learning of listening skills among English major students at An Giang University. In this study, there are five main reasons in the process of learning listening skills, related to students' awareness of listening skills, language knowledge such as limited vocabulary, inaccurate pronunciation, lack of background knowledge related to the context of the listening text, the content of the listening text, and the following questions, the psychological aspect of students while listening, and the concentration ability of students during the listening process. Based on the difficulties which students confront with in listening skills, the study proposes some solutions to help students improve this skill.

Keywords: English-major, French language, listening skill, difficulties, solutions

1. Đặt vấn đề

1.1. Đối tượng nghiên cứu

Tại khoa Ngoại ngữ trường Đại học An Giang, SV có thể lựa chọn giữa tiếng Pháp và tiếng Trung. Tổng số tín chỉ dành cho ngoại ngữ 2 Tiếng Pháp là 7 tín chỉ, bao gồm 3 tín chỉ cho học phần 1 và 4 tín chỉ cho học phần 2. Nghiên cứu này tập trung vào đối tượng SV chọn học tiếng Pháp. Đa số các SV học tiếng Pháp ngoại ngữ hai đều chưa học tiếng Pháp trước đó.

Trong 2 học phần Tiếng Pháp tự chọn của chương trình đào tạo, thông qua giáo trình Édito SV được cung cấp những kiến thức cơ bản về từ vựng, ngữ pháp và kỹ năng giao tiếp, trong đó có kỹ năng nghe. Sau 105 tiết học trong chương trình đào tạo, SV sẽ được luyện tập thêm để làm quen với các dạng bài thi của các kỳ thi quốc tế.

Nghiên cứu này tập trung tìm hiểu những khó khăn mà SV chuyên Anh năm thứ ba, chọn học tiếng Pháp ngoại ngữ hai tại trường Đại học An Giang và đề ra một số giải pháp để cải thiện kỹ năng nghe cho SV.

1.2. Chuẩn đầu ra về ngoại ngữ hai của chương trình đào tạo

Theo quyết định số 656/QĐ-ĐHAG ngày 27/05/2020 về việc ban hành “Quy định chuẩn đầu ra về trình độ ngoại ngữ và tin học đối với SV trình độ đại học” và quyết định số 170/QĐ-ĐHQG, ngày 27/02/2018 về “Chuẩn trình độ ngoại ngữ tại Đại học

Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh”, trong các loại chứng chỉ, SV chuyên Anh học tiếng Pháp là ngoại ngữ hai tại khoa Ngoại ngữ trường Đại học An Giang có thể chọn thi chứng chỉ TCF, trong đó phải đảm bảo có đủ 4 kỹ năng hoặc kỳ thi chứng chỉ DELF do Bộ giáo dục Pháp tổ chức. Vì vậy việc dạy và học kỹ năng Nghe là cần thiết để giúp SV chuẩn bị cho các kỳ thi chuẩn đầu ra B1 ngoại ngữ 2.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Định nghĩa hoạt động nghe – hiểu

Nghe – hiểu là kỹ năng cơ bản cần được dạy cho người học. Trong tự nhiên thực hành về phương pháp giảng dạy Tiếng Pháp như một ngoại ngữ hai (2008), Robert và Jean-Pierre đã giải thích rằng : “ Trong lý thuyết truyền thông, nghe hiểu là khả năng có thể hiểu được một thông điệp bằng lời nói, có thể bằng cách trao đổi trực tiếp, chương trình radio, bài hát...”. Theo đó, chúng ta có thể hiểu rằng, nghe hiểu là quá trình giải mã và hiểu nghĩa thông điệp bằng lời nói trong các tính huống giao tiếp khác nhau.

Theo Field (1998) thì “ Nghe là một quá trình trí tuệ không nhìn thấy được, do đó rất khó mô tả. Người nghe phải phân biệt được các âm, hiểu được từ vựng và cấu trúc ngữ pháp, nắm được trọng âm và ý định của người nói, có thể nhớ lại và hiểu được nó trong bối cảnh văn hóa – xã hội của phát ngôn”

Kỹ năng nghe-hiểu rất quan trọng trong quá trình học ngoại ngữ. Nó có thể giúp người học hiểu rõ hơn về ngôn ngữ họ đang học. Dell Hymes (1999)

đã khẳng định: “ người học dần dần sẽ có khả năng nhận biết và sắp xếp thông tin sau khi nghe được các giọng nói khác nhau trong bài nghe, điều đó giúp người học có thể hiểu tiếng Pháp tốt hơn”. Ngược lại, Claudette Cornaire (1998) nhận thấy rằng kỹ năng nghe-hiểu là “ một kỹ năng phức tạp, qua đó người học phải nhận biết âm thanh thông qua lời nói, phải hiểu được tâm trạng, tình cảm của người nói trong quá trình giao tiếp và hiểu được nội hàm của của hội thoại”. Mặc dù kỹ năng nghe là quan trọng, nhưng đối với nhiều SV, kỹ năng này là một trong những kỹ năng khó nhất đối với người học ngoại ngữ 2.

Trong quá trình giảng dạy Tiếng Pháp, GV hướng đến việc hướng dẫn SV có thể hiểu được nội dung cơ bản của bài nghe, do đó SV không nhất thiết phải hiểu tất cả mọi thứ trong bài nghe mà chỉ cần nhận biết được các thông tin quan trọng. Mục tiêu của quá trình dạy nghe-hiểu là tạo ra những người học tự lập, có thể tái sử dụng từ vựng, cấu trúc của các bài nghe được học vào tình huống cụ thể trong đời sống.

2.2. Khó khăn người học gặp phải trong quá trình học nghe- hiểu

2.2.1. Cơ sở lý thuyết

Ghoneim (2013) đã chỉ ra 6 vấn đề có thể gây khó khăn cho quá trình nghe của người học ngoại ngữ 2. Thứ nhất là mặt phát âm, ngữ điệu. Do phát âm không đúng, nên người học không nhận ra được các từ vựng quen thuộc khi nghe, mặc dù có thể hiểu rõ những từ này trong kỹ năng đọc hiểu. Thứ hai là người học thiếu vốn từ vựng. Không phải lúc nào người nói cũng sử dụng trường từ vựng mà người học đã lĩnh hội. Đôi khi người học gặp một vài từ mới, họ dừng lại để cố gắng tìm hiểu ý của từ đó và bỏ lỡ phần tiếp theo. Việc không hiểu rõ các từ dùng để liên kết cũng gây ra khó khăn cho người học khi phải phân biệt các ý trong bài nghe. Thứ ba, đề tài bài nghe không thú vị sẽ gây khó khăn cho việc tập trung và theo dõi bài; đôi khi người học cũng gặp khó khăn khi đề tài bài nghe thú vị, và họ phải nỗ lực nhiều để có thể hiểu được ý người nói muốn truyền đạt. Thứ tư, người học thiếu kiến thức nền liên quan đến ngữ cảnh, vì vậy sẽ khó khăn trong việc dự đoán các câu trả lời. Thứ năm, nếu bài nghe kéo dài, người học cảm thấy mệt mỏi, thiếu tập trung và không nhớ được các thông tin đã nghe được. Thứ sáu là tốc độ của bài nghe. Vấn đề này nằm ngoài khả năng kiểm soát của người học và người học không thể yêu cầu được nghe đi nghe lại nhiều lần một nội dung.

Hai tác giả Nguyễn Bằng và Nguyễn Bá Ngọc (2002), cũng đã liệt kê 6 khó khăn khi nghiên cứu

về những khó khăn đối với kỹ năng nghe của người học ngoại ngữ. Đó là gặp khó khăn với các âm phải hiểu hết các từ; không hiểu được khi người bản xứ nói nhanh như trong thực tế; thấy khó theo kịp tốc độ nói của người bản xứ; cần phải nghe đi nghe lại nhiều lần và mệt mỏi và thất vọng khi không theo kịp tốc độ bài nghe và không trả lời được các câu hỏi mà GV yêu cầu.

2.2.2. Kết quả nghiên cứu những khó khăn của SV chuyên Anh khoa Ngoại ngữ trường Đại học An Giang đối với kỹ năng nghe

Nghiên cứu này được thực hiện trên 25 SV chuyên Anh năm thứ III chọn học tiếng Pháp ngoại ngữ 2 tại khoa Ngoại ngữ trường Đại học An Giang. Các SV này đã học xong 2 học phần tiếng Pháp (105 tiết) và đang trong giai đoạn đầu của việc luyện kỹ năng nghe cho kỳ thi chứng chỉ quốc tế. Có tổng cộng 22 câu hỏi liên quan đến 5 nội dung lớn là nhận thức của SV về hoạt động nghe; các vấn đề liên quan về mặt ngôn ngữ; văn bản nghe và các câu hỏi trong bài nghe; tâm lý của SV trong quá trình nghe và khả năng tập trung trong khi nghe.

Ở phần thứ nhất, kết quả khảo sát cho thấy 68% SV tự đánh giá mức độ thành thạo trong kỹ năng nghe của mình là trung bình khá trở lên. Liên quan đến nhận thức của SV về tầm quan trọng của kỹ năng nghe, đa số SV (92%) nhận thức được tầm quan trọng của kỹ năng nghe tiếng Pháp, tuy nhiên chỉ 56% SV nhận thấy kỹ năng nghe là thú vị và hấp dẫn đối với họ.

Ở phần thứ hai, về mặt ngôn ngữ, 72% SV gặp khó khăn trong việc hiểu nghĩa bài nghe nếu GV không chuẩn bị trước cho SV một số từ vựng liên quan đến câu hỏi, chủ đề bài nghe. Vì vậy, để giúp SV có thể theo dõi và hiểu được nội dung chính của bài nghe, GV cần hướng dẫn trước một số từ vựng mới SV có thể gặp trong khi nghe văn bản. Hơn nữa, 60% số SV được hỏi gặp khó khăn trong việc đoán nghĩa, nội dung mà các em không nghe được thông qua ngữ cảnh và những từ đã có thể hiểu được. Do đó GV cần có hoạt động luyện tập trong quá trình học, để rèn luyện cho SV cách đoán từ ngữ theo ngữ cảnh.

Ở phần thứ ba, liên quan đến văn bản nghe, 84% SV gặp khó khăn khi người nói nói quá nhanh. Tốc độ nói nhanh thường ảnh hưởng tiêu cực đến quá trình hiểu của người nghe, đặc biệt là những SV đang học ngoại ngữ hai. 80% SV gặp khó khăn khi có nhiều từ ngữ không quen thuộc, trong đó có một số từ ngữ chuyên ngành, thành ngữ hoặc do chủ đề bài nghe không quen thuộc. Điều này đồng nghĩa với

việc vốn từ vựng của SV còn bị hạn chế, và từ vựng hạn chế là một rào cản rất lớn trong việc học tốt kỹ năng nghe của SV. Ngoài ra, đối với các đoạn văn bản dài, có cấu trúc ngữ pháp phức tạp 72% SV cảm thấy mệt mỏi và bị phân tâm. Độ dài của văn bản có thể được xem là một trong những yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến khả năng hiểu của SV. Chính vì vậy, trước khi nghe, đặc biệt đối với các bài nghe dài, ngoài việc giới thiệu từ vựng mới, GV cũng cần giúp SV dự đoán, nắm được ý chính của nội dung bài cần nghe.

Ở phần thứ tư của bảng câu hỏi về các vấn đề liên quan đến việc sử dụng ngôn ngữ, các hình thức rút gọn, ngữ điệu, tiếng lóng... Theo đó, 72% gặp khó khăn đối với các hình thức rút gọn trong tiếng Pháp, 12% gặp khó khăn đối với ngữ điệu, cách phát âm, 95% SV gặp khó khăn khi có từ tiếng lóng xuất hiện, 68% SV không nhận ra được dấu hiệu từ vựng người nói sử dụng dùng để chuyển từ một ý này sang một ý khác trong bài nói. Đặc biệt, 80% SV đã trả lời rằng, khi gặp một từ hay cụm từ mới trong quá trình nghe, họ thường dừng việc nghe và cố gắng tìm nghĩa của từ này, điều này gây ảnh hưởng không nhỏ đến việc hiểu ý tổng thể của toàn bộ bài nghe và thường không bắt được nhịp của phần nghe tiếp theo.

Phần thứ năm của bảng câu hỏi liên quan đến các vấn đề do thiếu tập trung gây ra. Vấn đề phổ biến nhất, với tỉ lệ cao nhất là 96% là do chất lượng bản ghi âm. 84% đồng ý tiếng ồn xung quanh là nguyên nhân chính thứ hai gây ra sự mất tập trung. Độ dài của bài nói cũng là yếu tố gây ra sự mất tập trung của SV, với 80% câu trả lời. 72% trường hợp mất tập trung trong quá trình nghe là do SV đã dự đoán được câu trả lời của nội dung nghe có liên quan. Trường hợp SV mất tập trung vì nguyên nhân đang suy nghĩ đến câu hỏi khác chiếm 68%. Chỉ có 48% SV không tập trung được khi nghe vì các em cảm thấy lo lắng, hồi hộp vì không hiểu nội dung đang được đề cập đến. Trong bài nghe, SV cần phải tập trung chú ý vì trong một khoảng thời gian rất hạn chế, các em cần phải hiểu và xử lý một chuỗi nhiều thông tin được trình bày trong bài nghe. Việc thiếu tập trung sẽ dẫn đến việc bỏ lỡ một số nội dung, ảnh hưởng đến việc hiểu ý chính của toàn bài nghe.

2.3. Đề xuất – giải pháp

Dựa trên việc phân tích những khó khăn của SV thường gặp phải trong quá trình nghe, cũng như những đề xuất của chuyên gia ngôn ngữ, tác giả nghiên cứu đưa ra một số đề xuất cho các bên liên quan để cải thiện kỹ năng nghe cho SV học Tiếng

Pháp – ngoại ngữ hai tại trường Đại học An Giang như sau.

- Đối với SV: cần nhận thức đúng về vai trò của kỹ năng nghe trong việc học ngoại ngữ hai. Cần thực hiện đủ các bước trong quá trình luyện tập nghe (trước, trong và sau khi nghe) để tập quen dần và có khả năng đọc lập khi làm bài nghe. Để tăng khả năng tập trung, SV không tự áp lực với bản thân phải hiểu toàn bộ 100% từ vựng, thông tin của bài nghe mà chỉ cần tập trung vào ý chính, nội dung cần tìm câu trả lời. Ngoài ra, SV có thể tận dụng các nguồn tài liệu trên Internet, các ứng dụng học tiếng Pháp để cải thiện kỹ năng nghe. Thí dụ trang web Carmenvera cung cấp nhiều bài tập nhằm mục đích cải thiện vốn từ vựng của SV, rèn luyện khả năng phân biệt chính tả, ngữ âm, học các cấu trúc ngữ pháp. Các bài tập trên trang web này được sắp xếp theo từng trình độ, từ thấp đến cao với các dạng bài tập khác nhau giúp SV có thể cải thiện tốt kỹ năng nghe. Bên cạnh đó, các chương trình phát thanh như đài RFI là một kênh để luyện nghe SV có thể tham khảo. Các chương trình này cung cấp thông tin đa dạng và cập nhật, có thể ở các dạng báo chí, phỏng vấn, quảng cáo... bằng các giọng, ngữ điệu khác nhau đến từ cộng đồng pháp ngữ trên toàn thế giới. Nếu SV có thiết bị thông minh có kết nối internet thì có thể nghe chương trình phát sóng trực tiếp hoặc có thể tải ứng dụng về thiết bị cá nhân để có thể nghe lại sau từ kho lưu trữ và làm bài tập được trang web cung cấp. Ngoài ra, SV có thể xem các trang truyền hình như TV5 monde, France 24... với những chương trình phát sóng được chọn lọc là trích đoạn của các bài báo cáo, tin tức trực tiếp, thời sự.

- Đối với GV: ngay từ những buổi đầu tiên, GV hướng dẫn SV làm quen với các nguyên tắc phát âm, yêu cầu các em bắt chước cách phát âm của người bản xứ để các em có thể nghe được các dạng nói nhanh, tự nhiên khác nhau. Thứ hai là các tài liệu nghe cần được sắp xếp theo trình tự từ đơn giản đến phức tạp, các dạng bài tập, độ dài bài nghe phù hợp với trình độ SV ở các giai đoạn khác nhau. Thứ ba là GV cần cung cấp kiến thức nền tảng về từ vựng, ngữ pháp, ngữ cảnh trước khi nghe; trong khi nghe thì GV hướng dẫn SV cách nhận biết ý chính, thông tin cụ thể thông qua việc cung cấp các bài tập khác nhau ở các trình độ khác nhau. Thứ tư, trong quá trình nghe, GV cần khuyến khích SV dự đoán nội dung, phát hiện các tín hiệu ngôn ngữ kết nối các ý trong bài nghe, thông qua đó xác định được rõ các ý chính, ý phụ trong bài nghe. Thứ năm, sau khi nghe,